

แนวทางการพัฒนาคุณภาพนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

Guidelines for quality improvement of students of the Sunday Buddhism

Study Center Phra Pathom Chedi Temple Mueang Nakhon Pathom

District Nakhon Pathom

พระมหานิวตัชชัย คำเหมื่อน *

(Phra Maha Niwatchai Khammaeng *)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เปรียบเทียบ คุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 2. ศึกษาอิทธิพลของความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกับ การบริหารและพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ที่ส่งผลต่อ การพัฒนาคุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และ 3. ค้นหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนที่เข้าร่วมศึกษาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จำนวน 400 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย โดยค่าความตรงด้านเนื้อหาระหว่าง 0.67 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่นด้าน การบริหารและพัฒนา ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนเท่ากับ 0.75-0.85 ความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเท่ากับ 0.71-0.73 และ คุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เท่ากับ 0.73-0.79 สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ การวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุ ในส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ อาจารย์ที่เป็น พระ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จำนวน 4 รูป ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interviews) เพื่อหาแนวทางในการบริหารการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

*วิทยานิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม 73000 ภายใต้การควบคุมของอาจารย์ ดร.วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธงชัย พงศ์สิทธิกาญจนา
Thesis Master of Business Administration General management Faculty of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University 73000
Corresponding author: 2555and2600@gmail.com

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้าน เพศ การศึกษา สถานภาพอาศัย อาชีพบิดาและอาชีพ มารดา

2. อิทธิพลของความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการบริหารพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อ การพัฒนาคุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม พบว่า ความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อันได้แก่ การสนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียนมีผลต่อ การพัฒนาคุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ส่วน อิทธิพลของการบริหารพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน เกิดจาก ด้านการใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร และด้านการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง สรุปได้ว่า ความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการบริหารพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อ การพัฒนาคุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม โดยมีอำนาจการพยากรณ์ทั้งสิ้นร้อยละ 62 โดยปัจจัยที่ส่งผลในสองลำดับแรกได้แก่ การสนับสนุนจากโรงเรียน ($b=0.26$) และด้านการใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี ($b=0.11$) ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$Y = 1.40 + 0.02 X_1 + 0.11 X_2^{**} + 0.06 X_3^{**} + 0.06 X_4^* + 0.08 X_5^{**} + 0.07 X_6^{**} + 0.26 X_7^{**}$$

3. แนวทางในการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ต้องเกิดจาก ความร่วมมือระหว่าง วัด บ้าน โรงเรียน การศึกษาเช่นนี้เป็นสิ่งที่คู่กันมาอย่างยาวนาน และทั้ง 3 สิ่งนี้ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญอีกทั้งมีบทบาทในการพัฒนาเด็กนักเรียนด้วยให้เกิด ความรู้ ความดี และความสุข แม้ว่า การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐมอาจจะมีปัญหาบ้างในเรื่องความร่วมมือจากผู้ปกครอง และการขาดแคลนบุคลากร แต่สิ่งเหล่านี้สามารถแก้ไขปัญหาไปได้ ด้วยความเข้าใจ อาศัย แนวทางการพัฒนาคือ ให้ผู้ปกครองเข้ามาศึกษาพร้อมกับทางเด็กที่ตนปกครองด้วยกัน เมื่อผู้ปกครองมาร่วมศึกษาด้วย จึงจะได้ความรู้ไว้บอกต่อกับบุตรหลานของตน และคนอื่น ๆ ต่อได้ การพัฒนาคุณภาพนักเรียนควรจัดรูปแบบการสอนให้หลายรูปแบบ แทรกคุณธรรมจริยธรรมในการสอน ควบคู่กันทั้งทางโลกและทางธรรม ต้องปรับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับปัจจุบัน และการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีความรู้ที่ดี นำไปใช้ได้และก่อให้เกิดความสุขต่อชุมชน

คำสำคัญ: คุณภาพนักเรียน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ความร่วมมือ การบริหารและพัฒนาหลักสูตร

ABSTRACT

The purpose of this research was to: 1) compare the quality development of students of the Sunday Buddhism Study Center Phra Pathom Chedi Temple Mueang Nakhon Pathom District Nakhon Pathom Classified by personal factors 2) study the influence of the cooperation of stakeholders that affect Quality development of students of the Sunday Buddhism Study Center Phra Pathom Chedi Temple Mueang Nakhon Pathom District Nakhon Pathom 3) Study the influence of curriculum administration and development and instructional processes affecting Quality development of students of the Sunday Buddhism Study Center Phra Pathom Chedi Temple Mueang Nakhon Pathom District Nakhon Pathom Province and 4) Find ways to develop the Sunday Buddhist Study Center, Phra Pathom Chedi Temple Mueang Nakhon Pathom District Nakhon Pathom. This research model uses a mixed method research methodology. Consisting of quantitative and qualitative research In the quantitative research, the sample group used in the research is Students participating in the Sunday Buddhism Study Center, Phra Pathom Chedi Temple, Muang District, Nakhon Pathom Province, 400 persons. Tools used for data collection include Questionnaires created by the researcher By content validity between 0.67 - 1.00 Confidence in Administration and development The curriculum and teaching process were 0.75-0.85. The cooperation from stakeholders was 0.71-0.73 and the quality of students of the Sunday Buddhism Study Center was 0.73-0.79. Statistics used are frequency, percentage, mean, standard deviation. Analysis of t One-way analysis of variance Correlation analysis Multiple regression analysis. As for qualitative research, the main contributors are The teacher who is the Buddhist Sunday Study Center, Phra Pathom Chedi Temple, Muang District, Nakhon Pathom Province, 4 images, using a specific selection method. By interviewing in-depth interviews to find ways to manage the development of the Sunday Buddhist Studies Center, Phra Pathom Chedi Temple and use content analysis.

The research found that

1. Quality of students of the Sunday Buddhism Study Center When classified by personal factors, it was found that there were statistically significant differences in sex, education, status, occupation, occupation, father and mother's occupation.

2. The influence of cooperation of stakeholders And administration of curriculum development and teaching process that affect Quality development of students of the Sunday Buddhism Study Center Phra Pathom Chedi Temple Mueang Nakhon Pathom District Nakhon Pathom province, found that the cooperation of stakeholders, including support from parents,

communities and schools, has an effect on Quality development of students of the Sunday Buddhism Study Center Phra Pathom Chedi Temple Mueang Nakhon Pathom District Nakhon Pathom.

3. The influence of curriculum development and teaching process development is due to the use of media and technological innovation. In extra-curricular activities And evaluation of results according to actual conditions. Concluded that the cooperation of the stakeholders And administration of curriculum development and teaching process that affect Quality development of students of the Sunday Buddhism Study Center Phra Pathom Chedi Temple Mueang Nakhon Pathom District Nakhon Pathom With a forecasting power of 62 percent. The factors that result in the first two are School support (b = 0.26) and the use of media and technological innovation (b = 0.11) which can be written as the equation

$$Y = 1.40 + 0.02 X_1 + 0.11 X_2^{**} + 0.06 X_3^{**} + 0.06 X_4^* + 0.08 X_5^{**} + 0.07 X_6^{**} + 0.26 X_7^{**}$$

4. Guidelines for the development of the Sunday Buddhism Study Center, Phra Pathom Chedi Temple Mueang Nakhon Pathom District Nakhon Pathom Province must be born from the cooperation between Ban Ban School Temple. This education is something that has been a long time together, and these 3 things are considered the heart and also play a role in the development of students with the knowledge, goodness and happiness. Although the development of the Sunday Buddhism Study Center, Phra Pathom Chedi Temple Mueang Nakhon Pathom District Nakhon Pathom Province may have some problems with cooperation from parents. And shortage of personnel But these can solve the problem With understanding based on the development approach Let parents come to study together with the children that they govern together When parents come to study Therefore will gain knowledge to tell their children And others can continue. Quality development. Students should arrange teaching styles for many forms. Insert morality and ethics in teaching Together both worldly and fairly Must adjust the teaching and learning to be consistent with the present And improving the quality of students to have good knowledge can be used and create happiness for the community.

Keywords: Student quality Buddhist Studies Center, Sunday, Course Management and Development Cooperation

Article history:

Received 10 March 2019

Revised 28 April 2019

Accepted 30 April 2019

SIMILARITY INDEX = 1.66 %

1. บทนำ

ปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์ได้หลั่งไหลเข้ามา เป็นเหตุให้คนในสังคมไทยขาดภูมิคุ้มกันในการเลือกสรร สิ่งที่ควรบริโภคเป็นเหตุให้รับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการ บริโภค การแต่งกาย ความเป็นอยู่บนพื้นฐานของความฟุ่มเฟือย หรุหร่า นิยมวัตถุ จนเกิดเป็นวัฒนธรรม บริโภคนิยม (Consumerism) ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมและวิกฤติทางศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม จนสังคมไทยตกอยู่ในสภาพที่เลวร้าย วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีตลอดจนวัฒนธรรมอันดีงามที่บรรพ บุรุษได้สั่งสมไว้ แทบจะไม่หลงเหลือให้อนุชนคนรุ่นหลังได้ชื่นชม คนไทยมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น สังคมที่มีมิตร ไมตรีและความเอื้ออาทรต่อกันเหลือน้อยลง เกิดการแตกแยกทางความคิด การแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ขาดความ สัมผัสสามัคคี เพราะต้องแก่งแย่งแข่งขันเพื่อความอยู่รอดของตนเอง สถาบันครอบครัวจำนวนมากล่ม สลาย คนห่างวัดมากขึ้น การขัดเกลาจิตใจทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมลดน้อยลงส่งผลต่อพฤติกรรมของ เด็กและเยาวชนผู้ซึ่งจะเป็นอนาคตของชาติ

ปัญหาสังคมที่เกิดกับเด็กและเยาวชน อาทิ ปัญหาการก่อเหตุทะเลาะวิวาท ปัญหาการแพร่ระบาดของ ยาเสพติดและ ปัญหาการประพฤตินอกรูปแบบที่ไม่เหมาะสมในเวลาเรียน ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน และปัญหา อาชญากรรม จากสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับดังกล่าวพบว่า รากเหง้าแห่งปัญหาที่แท้จริง คือ การที่นักเรียน และนักศึกษา ได้รับการกล่อมเกลาทางจิตใจไม่เพียงพอ และในบางกรณีถูกละเลยจากสถานศึกษาที่ปลูกฝังใน เรื่องคุณธรรมจริยธรรม จนทำให้ขาดความสำนึกต่อหน้าที่ ขาดความรู้สึกรับผิดชอบชีวิต ขาดการใช้สติปัญญาั้ง คืด และแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอกที่ไม่เหมาะสม อีกทั้งสภาพแวดล้อมรอบตัว ที่ยุ่ง ส่งเสริม ชักจูง และโน้มน้าวอย่างต่อเนื่อง ด้วยรูปแบบที่มีการพัฒนาอย่างหลากหลาย จนยากต่อการควบคุม ป้องกัน และ แก้ไขให้สัมฤทธิ์ผลได้ (กรมการศาสนา 2551) สิ่งทั้งหลายทั้งปวงนี้ทำให้เด็กและเยาวชน ต้องตกเป็นเหยื่อ ของผลกระทบจากปัญหาวิกฤติทางสังคมที่สืบเนื่องมาจากความเจริญทางด้านวัตถุและจิตใจที่ไม่สมดุลกัน

เด็กและเยาวชนที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ การส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดีและคน เก่ง เป็นสิ่งจำเป็นและมีคุณค่าต่อประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งทุกภาคส่วนของสังคมถือเป็นหน้าที่ที่จะต้อง ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้เด็กและเยาวชนเติบโตขึ้น เป็นอนาคตของชาติที่มีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญที่จะ พัฒนาชาติให้เจริญก้าวหน้า มั่นคงด้วยเด็กดีของไทยโดยมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน บ่มเพาะด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ปลูกอุดมการณ์ ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และสร้าง จิตสำนึกที่ตื่นตัวด้านการรู้รักสามัคคี ความซื่อสัตย์สุจริต การเสียสละ ความพอเพียง และรักษาวัฒนธรรม ประจำชาติ โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะในสถานศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งใน รายงาน “คืนความสุขให้คนในชาติ” เมื่อวันศุกร์ ที่ 8 มกราคม 2559 ความตอนหนึ่งว่า “ให้กลไกทางสังคม ทั้ง “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน ตามแนวทางของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและ “ประชารัฐ” ชุมชน เอกชน รัฐ ในนามของรัฐบาลร่วมมือกันหล่อหลอมลูกหลานของเราให้เป็น “พลเมืองดี” ของประเทศชาติต่อไป เป็น พลเมืองที่มีความรู้ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ สิทธิมนุษยชน และ ประชาธิปไตย รวมทั้งเป็นคนที่มีวินัยและจิตสาธารณะ มีความพร้อมที่จะปกป้อง ดูแลประเทศไทยของเราในอนาคต”

กล่าวได้ว่า การหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรม ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัวและโรงเรียนถือเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้มีลักษณะเป็นที่พึงประสงค์ทางสังคม ดังนั้นหากทั้งครอบครัวและโรงเรียนมีความร่วมมือกันในการพัฒนานักเรียนก็จะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กเรียนวัยรุ่นในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ การร่วมมือกันทำงานระหว่างบ้านและโรงเรียนสามารถส่งผลต่อการมาโรงเรียน พฤติกรรมในชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน รวมทั้งมีผลการวิจัยที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งและระยะเวลาของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ต่อโรงเรียนด้วย (Faust-Horn, 2003) และสิ่งนี้จะเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น หากมีการหล่อหลอมที่เกิดขึ้นจากทางวัด เข้ามาเป็นองค์ประกอบ

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ภายใต้การอุปถัมภ์ของกรมศาสนา มีความห่วงใยกับปัญหาที่เกิดขึ้นข้างต้น จึงจัดตั้งขึ้นเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรม กล่อมเกลาให้นักเรียนนักศึกษาไม่เดินในช่องทางที่ผิดและมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตสามารถรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น (กรมศาสนา, 2552) สอดคล้องกับแนวทางส่งเสริมของกรมสุขภาพจิตที่มุ่งพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีคุณภาพครบทุกด้านคือ มีความรู้ความสามารถ (เก่ง) มีคุณธรรมจริยธรรมประกอบแต่คุณงามความดีเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (ดี) และมีความสุข (สุข) (กรมสุขภาพจิต, 2556)

ในขณะที่การบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยเฉพาะศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม กำลังถูกท้าทายจากความเป็นพลวัตที่เปลี่ยนแปลงของของปัญหาข้างต้นซึ่งมีความซับซ้อนมากขึ้นตามเวลา ประกอบกับการบริหารงานต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายซึ่งมีสองส่วนใหญ่ ๆ คือ ความร่วมมือจากทางบ้านของนักเรียน และความร่วมมือจากโรงเรียนซึ่งเป็นเจ้าของสถานที่ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนของศูนย์จัดในวันอาทิตย์ นักเรียนเดินทางมาเรียนโดยผู้ปกครองมาส่งเป็นส่วนใหญ่หากผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนของศูนย์นักเรียนจะไม่สามารถเดินทางมาเรียนได้ อีกทั้งหากทางโรงเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนทางศูนย์ก็จะไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้เนื่องจากเป็นเจ้าของสถานที่ ดังนั้นปัจจัยในพัฒนาคุณภาพของนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) การบริหารงานของศูนย์ 2) ความร่วมมือจากทางบ้าน และ 3) ความร่วมมือจากโรงเรียน ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม จึงมีความสนใจในการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม เพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม อันมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพนักเรียน 3 ด้าน คือ เก่ง ดี และมีความสุข ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบ คุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกับ การบริหารและพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน ที่ส่งผลต่อ การพัฒนาคุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารและการพัฒนา

วิโรจน์ สารรัตน์ (2555) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การโดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม

สุรัสวดี ราชสกุลชัย (2556) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กลุ่มของกิจกรรม ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการหรือการชี้แนะ และการควบคุม ซึ่งจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทรัพยากรขององค์การ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และด้วยจุดมุ่งหมายสำคัญในการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลครบถ้วน

มีชัย สายอร่าม (2555) กล่าวว่า การพัฒนา หมายถึง การพัฒนาเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงและสรรสร้างความก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจ ความเป็นธรรมในสังคม ความเสมอภาคในทางการเมือง การดำรงวัฒนธรรมอันดีงาม การจัดสรรและกระจายทรัพยากรด้วยวิธีการบริหารที่เหมาะสม เพื่อบรรลุเป้าหมายในอันที่จะสร้างคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

จากแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารของนักวิชาการข้างต้น ผู้วิจัยสรุปว่าการบริหาร คือ กระบวนการใช้ทรัพยากรทางการบริหารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือ

พัทธยา เนตรธรรานนท์ (2555: 10) กล่าวว่า ความร่วมมือ หมายถึง การกระทำกิจกรรมใด ๆ ในลักษณะของการมีส่วนร่วม ริเริ่ม ประสานงาน ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในกิจกรรมนั้น ๆ

โดยเงื่อนไขก่อให้เกิดความร่วมมือออกเป็น 3 ประการ ประกอบไปด้วย

1. สภาพแวดล้อม (Environmental Factors) การดำเนินงานบนความสัมพันธ์ระหว่างองค์การมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับเงื่อนไขจากสภาพแวดล้อมซึ่งทำให้แต่ละองค์กรไม่สามารถปฏิเสธการดำเนินงาน

ร่วมกับองค์กรอื่น ๆ ได้ สภาพแวดล้อมขององค์กรมีความซับซ้อนและซับซ้อนที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้จำเป็นเป็นต้องสร้างความเชื่อมโยงระหว่างองค์กรเพื่อลดทอนความไม่แน่นอนและเพื่อเพิ่มเสถียรภาพให้แก่องค์กร

2. การดำเนินงานที่ล้มเหลวของแต่ละภาคส่วน (Sector Failure) ส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างองค์กรขึ้นมา คือ ความพยายามของแต่ละองค์กรที่ล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาสาธารณะ ซึ่งการดำเนินงานที่ล้มเหลวของแต่ละภาคส่วน (Sector Failure) เป็นสถานการณ์ที่ องค์กรหรือในภาคส่วนเดียวกัน พยายามที่จะแก้ไขปัญหาสาธารณะ ซึ่งต้องเผชิญกับความเหน็ดเหนื่อย และพบว่า จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการดำเนินงาน เนื่องจากสภาพสังคมโดยทั่วไป ภาคส่วน ต่าง ๆ

3. เหตุปัจจัยโดยตรงที่ก่อเกิดความร่วมมือ (Direct Antecedents of Collaboration Formation) นอกเหนือจากสภาพแวดล้อมและการดำเนินงานที่ล้มเหลวของแต่ละภาคส่วนแล้วยังมี สภาพเงื่อนไขอื่น ๆ ที่มีผลต่อการทำให้เกิดความร่วมมือ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) กล่าวว่า ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ หลังจากที่ถูกบุคคลได้มีประสบการณ์ในสิ่งนั้น ความรู้สึกนี้แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ความรู้สึกในทางบวก เป็นการแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วย ชอบ และสนับสนุน
2. ความรู้สึกในทางลบ เป็นการแสดงออกในลักษณะไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ชอบ และไม่สนับสนุน
3. ความรู้สึกที่เป็นกลาง คือ ไม่มีความรู้สึกใด ๆ

พรรณภา ดาวตก (2552) กล่าวว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนคือคุณภาพของโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกสถานที่เรียนของนักเรียนและผู้ปกครองยินดีจะช่วยเหลือโรงเรียนอย่างเต็มที่

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพนักเรียนด้านเก่ง ดี และมีความสุข

ธีรภัทร บัวคำศรี (2562) ได้เสนอ คุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข ที่เป็นการพัฒนาชีวิตนั้นจึงจัดเป็นองค์รวมของการพัฒนาชีวิต ความเก่งของมนุษย์ในด้านสติปัญญา (IQ) เคยเป็นคุณลักษณะที่เป็นยอดปรารถนาของมนุษย์ทุกคนที่ปรารถนาจะเป็นคนฉลาดที่มีสติปัญญาดี แต่ข้อค้นพบทางทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ ในระยะหลังกลับพบว่าความเก่งทางด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียวเป็นสิ่งที่ไม่เพียงพอที่จะทำให้มนุษย์สามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการมีชีวิตที่สมบูรณ์ได้ สำหรับคุณลักษณะ “ดี” และ “มีสุข” ที่ต่อจากการคิดเป็น ทำเป็น คือ การอยู่ร่วมกันเป็น การอยู่ร่วมกัน เป็นการเรียนรู้ทักษะที่เน้นในด้านจริยธรรม โดยมนุษย์จะต้องอาศัย คุณธรรมพื้นฐานร่วมกับการคิดเป็น และทำเป็น ซึ่งเป็นลักษณะของคนเก่งประกอบกัน จึงจะทำให้มนุษย์สามารถมีทักษะในการอยู่ร่วมกันเป็น ทั้งการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับเทคโนโลยี ซึ่งการเรียนรู้ที่จะเกิดทักษะในด้านนี้จะต้องประกอบด้วยการพัฒนาในด้านอารมณ์ ความรู้สึก (จิตใจ) ในแง่บูรณาการกับการคิดเป็นและการทำเป็นด้วย

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

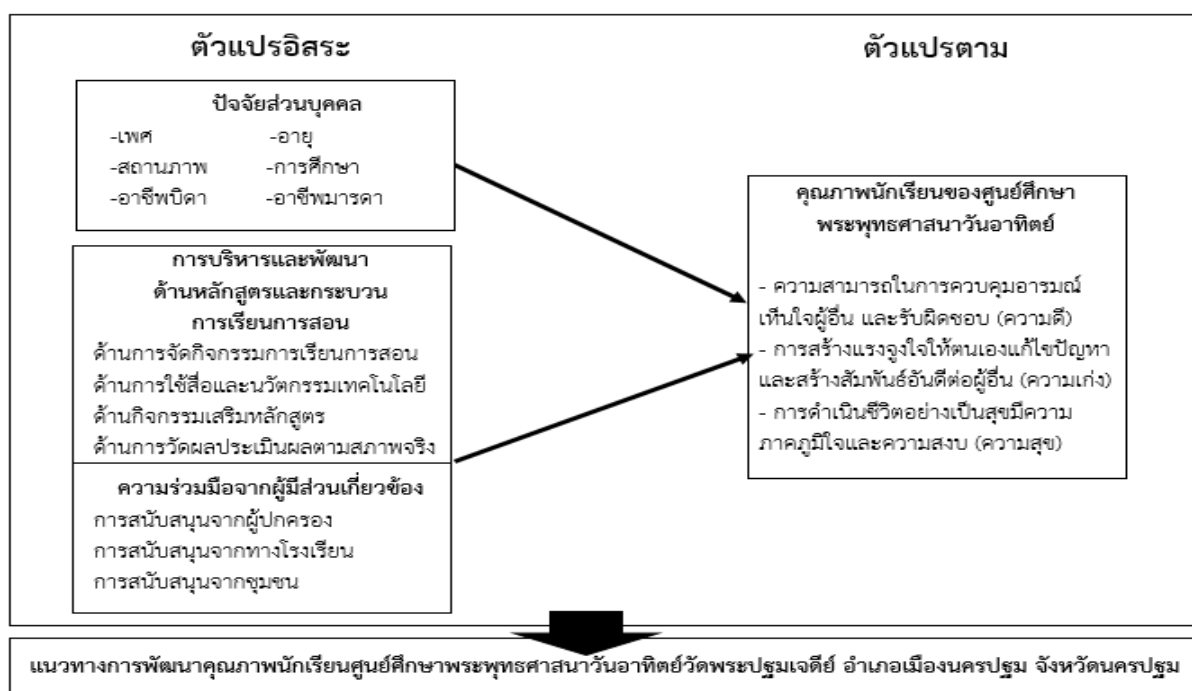
เริงรณ ล้อมลาย (2555) ศึกษาเรื่อง คุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยภาพรวม และรายด้าน คือ ด้านมีความกตัญญู กตเวทิต์ ด้านมีความเมตตา กรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว และด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต และด้านมีความประหยัดและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า อยู่ในระดับสูง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีเพศต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน คือ ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ด้านมีความกตัญญู กตเวทิต์ ด้านมีความประหยัดและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รวมทั้งด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นๆที่เหลือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ศึกษาในช่วงชั้นที่ต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน มีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีสถานภาพของผู้ปกครองต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน คือ ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต ด้านมีความกตัญญู กตเวทิต์ รวมทั้งด้านมีความประหยัดและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นๆที่เหลือแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ผู้ปกครองมีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน ทุกด้าน มีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อาจารย์พงษ์ คำตัน (2554) ทำวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นด้านความประหยัด อยู่ในระดับปานกลาง 2) นักเรียนที่มีเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่มีระดับชั้นและสภาพครอบครัวที่ต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน 3) ปัจจัยด้านจิตวิทยา ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ปัจจัยด้านสังคม ด้านการสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สามารถร่วมกันทำนายผลการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ได้ร้อยละ 13.1 4) แนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มี 5 แนวทาง คือ 1. การพัฒนาด้วยกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน 2. การพัฒนาด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี 3. การพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ 4. การพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และ 5. การพัฒนาด้วยการสร้างความมีส่วนร่วม

อรพินทร์ สันติชัยอนันต์ (2553) ศึกษาเรื่อง คุณธรรม จริยธรรม ของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นิสิตนักศึกษามีคุณธรรมและจริยธรรมด้านความมีวินัยและความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทนอดกลั้น ความประหยัด และความกตัญญูทเวที อยู่ในระดับสูง และมีคุณธรรมและจริยธรรมด้านความไม่เฝ้ารู้ อยู่ในระดับปานกลาง นิสิตนักศึกษาชายและนิสิตนักศึกษาหญิง มีคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นิสิตนักศึกษามีคุณธรรมและจริยธรรมด้านความมีวินัยและความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต และด้านความกตัญญูทเวทีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นิสิตนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำแนวคิดการบริหารการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ของ พระมหาทักษันท์ โบราณมูล (2555) สุปราณี เวชประสิทธิ์ (2555) สุฉิรา ม่วงศรี และวลัยพร ศิริภิรมย์ (2558) พระครูโพธิสุวรรณคุณ (มานพ จันทาโก) (2559) แนวคิดความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของ Faust-Horn (2003) และแนวคิดคุณภาพนักเรียน (เก่ง ดี สุข) ของกรมสุขภาพจิต (2556) มาใช้เพื่อที่จะทำความเข้าใจและค้นหาคำตอบเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม อาศัยการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนที่เข้าร่วมศึกษาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จำนวน 400 ราย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการนำผลจากการศึกษาเชิงปริมาณมาสร้างเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interviews) เพื่อหาแนวทางในการบริหารการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ เก็บข้อมูลจากอาจารย์ที่เป็น พระที่มีประสบการณ์โดยตรงในการให้การฝึกอบรม ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ มีประสบการณ์ในการทำงานทางด้านนี้มาไม่ต่ำกว่า 3 ปี และยินดีให้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจำนวน 4 รูป

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวแปรที่ต้องการวัด เพื่อให้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นสามารถวัดได้เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาตามที่ต้องการ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item Objective Congruence index) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว เฉพาะข้อที่อยู่ในเกณฑ์และข้อที่ปรับปรุงแล้ว สร้างเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ปกครองนักเรียนที่มาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดโพรงมะเดื่อ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกลุ่มประชากรเป้าหมายแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ผลการทดสอบ ค่าความเชื่อมั่นด้าน การบริหารและพัฒนา ด้านหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนเท่ากับ 0.75-0.85 ความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเท่ากับ 0.71-0.73 และคุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เท่ากับ 0.73-0.79 สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ การวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุ ในส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 56.00) มีอายุ 11-12 ปี (ร้อยละ 39.00) อาศัยอยู่กับพ่อแม่ (ร้อยละ 47.00) ระดับการศึกษามัธยมศึกษา (ร้อยละ 56.25) อาชีพบิดาคือรับจ้าง (ร้อยละ 30.50) และอาชีพของมารดา คือ ค้าขาย (ร้อยละ 33.00)

4.2 ผลการวิเคราะห์ความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การบริหารและพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม

ตารางที่ 1 การบริหารและพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนในภาพรวม

การบริหารพัฒนา	Mean	SD.	ผลการประเมิน
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.27	0.51	มากที่สุด
ด้านการใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี	3.90	0.61	มาก
ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร	4.14	0.53	มาก
ด้านการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง	4.06	0.50	มาก
เฉลี่ยรวม	4.09	0.41	มาก

ผลการวิเคราะห์ การบริหารและพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก Mean = 4.09 โดยด้านที่ได้รับการประเมินดีที่สุดได้แก่เรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน Mean = 4.27

4.3 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐมจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 คุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

คุณภาพนักเรียน	ตัวแปรอิสระ					
	เพศ	การศึกษา	อายุ	สถานะ	อาชีพบิดา	อาชีพมารดา
ความดี	0.01**	0.25	0.64	0.12	0.00**	0.10
ความเก่ง	0.01**	0.84	0.01**	0.08	0.00**	0.09
ความสุข	0.05*	0.00**	0.22	0.09	0.00**	0.18
รวม	0.00**	0.01**	0.12	0.04*	0.00**	0.04*

ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบที่มีความแตกต่างกันในด้าน เพศ การศึกษา สถานภาพอาศัย อาชีพบิดาและอาชีพมารดา

4.4 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการบริหารพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อ การพัฒนาคุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม

ก่อนการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ ผู้วิจัยทำการทดสอบค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างตัวแปรอิสระเพื่อทดสอบปัญหาภาวะเส้นตรงร่วมเชิงพหุ ซึ่งพบว่า ไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดมีความสัมพันธ์กันเกินร้อยละ 80 จึงไม่พบปัญหาภาวะเส้นตรงร่วมเชิงพหุ สามารถวิเคราะห์ถดถอยพหุได้

ตารางที่ 3 อิทธิพลของความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการบริหารพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อ การพัฒนาคุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม

คุณภาพนักเรียน	B	SE.	Beta	t	sig
(Constant)	1.40	0.12		11.34	0.00
การเรียนการสอน X ₁	0.02	0.03	0.03	0.79	0.43
เทคโนโลยี X ₂	0.11	0.02	0.21	4.85**	0.00
เสริมหลักสูตร X ₃	0.06	0.02	0.10	2.56**	0.01
การประเมินผล X ₄	0.06	0.03	0.09	2.29*	0.02
สนับสนุนจากผู้ปกครอง X ₅	0.08	0.03	0.14	3.34**	0.00
สนับสนุนจากชุมชน X ₆	0.07	0.03	0.10	2.58**	0.01
สนับสนุนจากโรงเรียน X ₇	0.26	0.03	0.36	9.01**	0.00

R²= 0.62

ผลการวิจัยพบว่า ความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการบริหารพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อ การพัฒนาคุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม โดยมีอำนาจการพยากรณ์ทั้งสิ้นร้อยละ 62 โดยปัจจัยที่ส่งผลในสองลำดับแรกได้แก่ การสนับสนุนจากโรงเรียน (b=0.26) และด้านการใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี (b=0.11) ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$Y = 1.40 + 0.02 X_1 + 0.11 X_2^{**} + 0.06 X_3^{**} + 0.06 X_4^* + 0.08 X_5^{**} + 0.07 X_6^{**} + 0.26 X_7^{**}$$

4.5 แนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐมจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

จากผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ พระที่มีประสบการณ์โดยตรงในการให้การฝึกอบรม ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ มีประสบการณ์ในการทำงานทางด้านนี้มาไม่ต่ำกว่า 3 ปี ได้แก่

- 1.พระอนันต์ ทีปธมโม
- 2.พระมหาจตุรฤ สิริภักโท
- 3.พระมหาอำนาจ อภิญาโณ
- 4.พระมหากันตพัฒน์ สุทธิญาโณ

ได้ผลสรุปดังนี้ แนวทางในการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ต้องเกิดจาก ความร่วมมือระหว่าง วัด บ้าน โรงเรียน การศึกษาเช่นนี้เป็นสิ่งที่คู่กันมาอย่างยาวนาน และทั้ง 3 สิ่งนี้ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญอีกทั้งมีบทบาทในการพัฒนาเด็กนักเรียนด้วยให้เกิดความรู้ ความดี และความสุสุข แม้ว่า การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐมอาจจะมีปัญหาบ้างในเรื่องความร่วมมือจากผู้ปกครอง และการขาดแคลน

บุคลากร แต่สิ่งเหล่านี้สามารถแก้ไขปัญหาไปได้ ด้วยความเข้าใจ อาศัย แนวทางการพัฒนาคือ ให้ผู้ปกครอง เข้ามาศึกษาพร้อมกับทางเด็กที่ตนปกครองด้วยกัน เมื่อผู้ปกครองมาร่วมศึกษาด้วย จึงจะได้ความรู้ไว้บอกต่อกับบุตรหลานของตน และคนอื่นๆต่อไป การพัฒนาคุณภาพนักเรียนควรจัดรูปแบบการสอนให้หลายรูปแบบ แทรกคุณธรรมจริยธรรมในการสอน ควบคู่กันทั้งทางโลกและทางธรรม ต้องปรับการเรียนการสอนให้ สอดคล้องกับปัจจุบัน และการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีความรู้ที่ดี นำไปใช้ได้และก่อให้เกิดความสุขต่อ ชุมชน

5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. คุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า มีความแตกต่างกันในด้าน เพศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจริญธณ ล้อมลาย (2555) ศึกษาเรื่อง คุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยภาพรวม และรายด้าน คือ ด้านมีความกตัญญูทวดที่ ด้านมีความเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว และด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต และด้านมีความประหยัดและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า อยู่ในระดับสูง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีเพศต่างกัน และยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ อาจริยพงษ์ คำตัน (2554) ที่ทำวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึง ประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า 2) นักเรียนที่มีเพศ ต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะธรรมชาติและบริบทของสังคมไทย มีแนวโน้มจะให้อิสระในการทำตามอำเภอใจ ให้กับ เพศชาย มากกว่า เพศหญิง ดังนั้นการหล่อหลอมเพื่อสร้างคุณธรรมจริยธรรมจึงเกิดกับเด็กหญิงได้ง่าย กว่าเด็กชาย

2. คุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า มีความแตกต่างกันในด้านระดับการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจริญธณ ล้อมลาย (2555) ศึกษา เรื่อง คุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย รามคำแหง โดยภาพรวม และรายด้าน มีความแตกต่างกันตามระดับการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาจะ ช่วยหล่อหลอมแก่นักเรียนให้มีความ ดี เก่ง และมีความสุขได้มากขึ้น

3. คุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า มีความแตกต่างกันในด้านสถานภาพอาศัย อาชีพบิดาและอาชีพมารดา ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพินทร์ สันติชัยอนันต์ (2553) ซึ่งศึกษาเรื่อง คุณธรรม จริยธรรม ของนิสิต นักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษาที่ระดับ การศึกษาของบิดามารดา หรือผู้ปกครองต่างกัน มีคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมแตกต่าง ผลการวิจัยแสดง

ให้เห็นว่าการหล่อหลอมเพื่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนจะเกิดจากสภาพแวดล้อม และการอบรมเลี้ยงดูจาก ผู้ปกครองเป็นหลัก ส่วนการอบรมจากสถานศึกษา รวมถึงศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาจะเป็นตัวเสริมให้ นักเรียนเข้าถึงคุณธรรมจริยธรรมได้ง่ายขึ้น

4. อิทธิพลของความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ส่งผลต่อ การพัฒนาคุณภาพนักเรียนของศูนย์ ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม พบว่า ความร่วมมือ ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อันได้แก่ การสนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียนมีผลต่อ การพัฒนาคุณภาพ นักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ใจ บุญชัยมิ่ง (2560) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษากลยุทธ์การพัฒนาวัดการจัดการ สาธารณูปการในจังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ หน่วยงานภาครัฐและชุมชนใน การพัฒนาวัด มีการประชุมคณะสงฆ์ในจังหวัด แนะนำชี้แจงการก่อสร้างเสนาสนะในวัด โดยเน้นให้อนุรักษ์ รูปแบบล้านนาไทยพระสงฆ์ต้องเป็นนักพัฒนา นักอนุรักษ์วางผังวัดให้เป็นสัดส่วนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม พัฒนานุรักษ์โดยประชุมอบรมกรรมการวัด ครูสอนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

5. อิทธิพลของการบริหารพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อ การพัฒนา คุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม การบริหาร พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน เกิดจาก ด้านการใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี ด้านกิจกรรม เสริมหลักสูตร และด้านการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูโพธิสุวรรณคุณ (มานพ จนทาโท) (2559) ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีต่อการจัดการเรียน การสอนในจังหวัดสุพรรณบุรี ที่เสนอว่าปัญหาขาดการร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด และสถานราชการสิ่งสนับสนุนทาง การศึกษา เช่น สื่อ อุปกรณ์ต่างๆ และนวัตกรรมเทคโนโลยี ไม่มีความหลากหลาย และไม่เท่าทันภาวะการณ์ใน ปัจจุบัน ส่วนกิจกรรมยังขาดการนำเสนอข้อมูลที่สนับสนุนการศึกษาต่อผู้เรียน ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา นั้น การประเมินผลไม่มีความหลากหลายไม่สอดคล้องกับสภาพจริง ควรได้รับการพัฒนาโดย อาศัย พระสอน ศีลธรรมควรมีการทบทวนบทเรียนที่ได้สอนมาแล้วก่อนเข้าสู่เนื้อหาในปัจจุบัน ควรเพิ่มจำนวนพระสอน ศีลธรรมให้ครอบคลุมทั่วทุกโรงเรียน ควรสร้างบรรยากาศ สนับสนุนทางการศึกษา พร้อมทั้งการวัดผลและ ประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ และใช้แนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีต่อการ จัดการเรียนการสอนในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า คณะพระสงฆ์จังหวัดได้ให้การสนับสนุนพระสอนศีลธรรมใน การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยเหลือและพัฒนาชุมชน โดยการอบรม การสอนธรรมะ การให้ความรู้ การจัด กิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เพื่อให้โรงเรียนและชุมชนได้เข้ามาร่วมและได้รับความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับธรรมะ และความรู้ทั่วไป สามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเองและชุมชนต่อไป ส่วนโรงเรียนมีความคาดหวังกับพระสอน ศีลธรรมมาก จึงเห็นว่าการสอนศีลธรรมเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ และยังสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานต้นสังกัด ควรแนะนำเทคนิคการสอน และการวัดและประเมินผลที่สามารถนำข้อค้นพบดังกล่าวไปสู่การพัฒนา นอกจากนี้การให้ความอนุเคราะห์ส่งพระสอนศีลธรรมมาสอนนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความประพฤติดี และ การเรียนดีขึ้น และด้านการอำนวยความสะดวกและการสนับสนุนเห็นว่าขาดการประสานงานอย่างต่อเนื่อง

5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1. คุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่ามี ความแตกต่างกัน ดังนั้นการให้การศึกษาโดยคำนึงถึงความแตกต่างกันของนักเรียนแต่ละคนจึงมีความสำคัญ นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานและบริบทที่แตกต่างกัน มาอยู่รวมกัน ย่อมแสดงออกถึงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เป็นหน้าที่ของผู้สอนที่ต้องเอาใจใส่ในความแตกต่างเหล่านั้น นอกเหนือจากการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ผู้สอน ต้องศึกษาถึงความต้องการที่แท้จริง และพื้นฐานที่แตกต่างกันของนักเรียนควบคู่กันไปด้วย

2. ผลจากการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อันได้แก่ การสนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียนมีผลต่อ การพัฒนาคุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ส่วนผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ต้องเกิดจาก ความร่วมมือระหว่าง วัด บ้าน โรงเรียน การศึกษาเช่นนี้เป็นสิ่งที่คู่กันมาอย่างยาวนาน และทั้ง 3 สิ่งนี้ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญอีกทั้งมีบทบาทในการพัฒนาเด็กนักเรียนด้วยให้เกิด ความรู้ ความดี และความสุข จะเห็นได้ว่าผลที่เกิดจากการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพสอดคล้องกัน แสดงให้เห็นว่า รากฐานการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ในอดีต จนถึงปัจจุบัน และต่อไปยังอนาคต ความร่วมมือกันของสามสถาบัน ที่เรียกว่า "บวร" ยังคงอยู่ แต่ต้องมีการร่วมมือกัน โดยตั้งเป็นเครือข่ายและหมั่นประชุมอยู่เสมอ

3. ผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐมอาจจะมีปัญหาบ้างในเรื่องความร่วมมือจากผู้ปกครอง ดังนั้นทางผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญกับการดึงศักยภาพของผู้ปกครองและหาทางให้เข้ามามีส่วนร่วมให้การศึกษากับนักเรียน โดยการถ่ายทอดประสบการณ์ และเอาใจใส่สอดส่องนักเรียนถึงพฤติกรรมที่อยู่ที่บ้าน

4. ในขณะที่การบริหารพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน เกิดจาก ด้านการใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร และด้านการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง แม้ว่าจากผลการวิจัยเชิงคุณภาพจะแสดงให้เห็นว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ยังขาดความพร้อมในเรื่อง การขาดแคลนบุคลากร การดึงบุคลากร อาชีพ ปราชญ์ชุมชน ครู นักศึกษามหาวิทยาลัย และที่สำคัญคือ ผู้ปกครองของนักศึกษาเข้ามาช่วยอบรมสั่งสอนนักเรียนนักศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้ในภาวการณ์ยุคโลกาภิวัตน์

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยดังกล่าวศึกษาเฉพาะคุณภาพนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐมผู้ที่สนใจอาจทำการศึกษาโดยขยายไปยังศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดอื่นในจังหวัดนครปฐม อาทิ วัดสำโรง วัดวังตะกู่ วัดห้วยจรเข้มะ วัดโพรงมะเดื่อ วัดกกตาล ฯลฯ ทั้งนี้เพราะปัจจุบันศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีถึง 20 วัด หากมีการขยายเขตแดนการศึกษาก็อาจจะได้ข้อค้นพบใหม่ที่แตกต่างกันออกไป

2. การวิจัยดังกล่าวเก็บข้อมูลเฉพาะนักเรียน และพระผู้ให้การศึกษาในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หากมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ปกครอง และชุมชน ที่เกี่ยวข้อง อาจจะได้ข้อค้นพบในเชิงลึกที่มากขึ้นอีก

3. ผู้ที่สนใจอาจนำตัวแบบดังกล่าวไปศึกษาเพิ่มเติมยังศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อทำการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2551). **คู่มือศูนย์การเรียนรู้ศีลธรรมในวัด**. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- กรมการศาสนา. (2552). **คู่มือการปฏิบัติงานโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์**. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- กรมสุขภาพจิต. (2556). **อีคิว: ความฉลาดทางอารมณ์**. นนทบุรี : พัฒนาสุขภาพจิต.
- ใจ บุญชัยมิ่ง. (2560).การศึกษากลยุทธ์การพัฒนาวัดการจัดการสาธารณสุขการในจังหวัดพะเยา **Dhammathas Academic Journal. (17) 2.115-126.**
- ธีรภัทร บัวคำศรี. (2562). **เก่ง ดี มีสุข ยังไง**. [ออนไลน์] ค้นเมื่อ 2 มกราคม 2562 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/204665>
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร : สหมิตรออฟเซท.
- พรรณภา ดาวตก. (2552). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองเครือข่ายระบบดูแลนักเรียนที่มีต่อการบริหารโรงเรียนเป็นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- พระครูโพธิสุวรรณคุณ (มานพ จนทาโก). (2559). **บทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในจังหวัดสุพรรณบุรี**.วารสารสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.5 (1).31-47.
- พระมหาทัศนันท์ โบราณมูล. (2555). **การบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.
- พัทธยา เนตรธรรานนท์. (2550). **การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าอาวาสที่มีต่อความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับวัด : กรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษากรุงเทพมหานครที่ใช้พื้นที่ของวัด**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มีชัย สายอร่าม. (2555). **การพัฒนาในมิติสังคมศาสตร์**. วารสารสีมาจารย์. 12 : 57-60.

- เรีงรณ ล้อมลาย. (2555). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาคุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2555). การบริหารงานแบบกระจายอำนาจ. กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ.
- สุฉิรา ม่วงศรี และวลัยพร ศิริภิรมย์.(2558). การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปแบบลักษณะใหม่. ONLINE JOURNAL OF EDUCATION.10 (3).480-492.
- สุปราณี เวชประสิทธิ์. (2555). การประเมินโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา.
- สุรัสวดี ราชสกุลชัย. (2556). การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรพินทร์ สันติชัยอนันต์.(2553). การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาจริยพงษ์ คำตัน. (2554). การปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Faust-Horn, K.L. (2003). Parent and Teacher Perceptions of the Relationship Between Home-School Collaboration and Student Success in the Classroom. The Graduate School, University of Wisconsin-Stout.